

(Əvvəli ötən sayımızda)

* * *

*Mən oğul istəyirəm,
Vəziyyəti düzəltsin!
Heydər kimi oğullar,
İndi köməyə gəlsin!*

* * *

Rəqabətsiz bilinən,
Rəqib kimi görünən,
Millət kimi öyünən
Azərbaycana gəlsin!
Sirlili dünyanı gören,
Məntiqlə qala hörən,
Xalqına ümid verən,
Peşəkar olan gəlsin!
Güclü gedişlər bilən,
Acı baxışla gülən,
Rəqibləri tam silən
Bir Vətən oğlu gəlsin!
Çəksin söz qılıncını,
Sərkərdəlik eyləsin!
Yolundan azanları
Yaxşıca kötəkləsin!

Ön cəbhədə dayanıb,
Qərarlar xəlbirləsin!
Vətən tələb edərsə,
Lap döyüşə səsləsin!

* * *

*Var daxili dərdimiz,
"Rüsvət" adlı müjdəmiz.
Bu paydan uzaqlaşın,
Baş tutsun niyyətimiz!
Halal təməl üstündə
Qurulsun dövlətimiz!
Təmin olsun həyatda
Azad gələcəyimiz!*

* * *

Niyə çıxmıyır səsin,
Haralarda qalmısın?!
Xalqın səni gözləyir,
Nə vaxtı qayıdırsan?!
İttifaq tam dağılır,
Vətənin dar anıdır!
Millət əlində çıraq,
Ümid yeri canıdır!
Nədir o æ da,
Oturmusan orada?
Bilirsənmi burada,
Başsız qalıb **Bakı** da?

El tez uzaqlaş,
Ondan bizə nə qardaş?!
Ruslar özü marş çalır,
Dağılır yavaş-yavaş.
Qul olmaq yetər artıq,
Çoxu zəncirlər qaçır!
Zəncirləri qırmağa
Hamı fürsət axtarır!
Gündə yeni xəbərlər,
Ölkədə çəkişmələr,
Ermənilər qalxıbdı,
Çətinləşib döngələr!
Rusun qəlbine girən
Tülkü kimi baş qatır!
Namusun əldən verən
Qarabağa can atır!
Millət Sizi səsləyir,
Səsimizə səs verin!
Vətən Sizi gözləyir,
Azərbaycana gəlin!
Çürüyübdü qandallar,
Açılıbdı buxovlar!
Bu savaşda ölkənin
Azərbaycan xalqı var!

* * *

*Azadlıq meydanında
Azadlıq aşıqları
"Azadlıq" ver, "Azadlıq!"
Deyir bu kəlmələri...*

* * *

*Bir gün azad yaşamaq
Yüz illik ömrə dəyər!
Kölə kimi qul olsaq,
Min ömür hədəf gedər!..*

V hissə
**MÜQƏDDƏS
AND YERİMİZ**

Yanvar ayıdır, həmən
Qar ələyir dünəndən.
Neçə illər keçibdi
O dəhşətli gecədən...

Yenidən doğan səhər
Şəfəq saçırdı hərdən.
Baba donub qalmışdı,
Baxırdı pəncərədən.
Xatırlayaraq ötən
Qanlı gecəni dünən,
Elə bil yatmamışdı
Axsamdan səhərəcən.
Bayırda qar yağırdı,
Yağdıqca çoxalırdı.
Uşaqlar da sevinclə
Qartopu oynayırdı.

* * *

Hər il olduğu kimi,
Yanvar faciəsini
Yada salaraq baba,
Səslədi nəvəsini.
Asta tutub əlindən,
Dedi:-Oğlum, gəl gedək,
Uyuyan şəhidlərin
Biz də keçək önündən.
Bu gün "**Qanlı Yanvar**"ın
Anım mərasimidir.
Hamı ziyarət üçün
Oradan keçməlidir.
Hər il neçə min nəfər
Əlində qərənfillər
Yad eyləyir onları,
Orda uyuyanları.

*Sən ana laylası
çal, qərənfilim!
Bizləri harayla
Qələbələrə,
Pay oldun burada
əyilməzlərə.
Bəzədiyin yerə-
müqəddəs yerə
Boylanıb bir nəzər
sal, qərənfilim...*

* * *

Gedək biz də gül alağ,
Ancaq al qərənfillər.
Orda yatan şəhidlər
Yalnız onu sevirilər.

* * *

Bir dəstə gül aldılar,
Şəhərə yollandılar.
İzdiham çox möhtəşəm,
Axırdı adamlar.
Cərgədə məktəblilər,
Bir yanda tələbələr,
Əllərində qərənfil
Bütün ali məktəblər...
Əsgərlər, generallar,
Əksər ali qurumlar;
Ahil nənə, babalar,
Neçə saysız qonaqlar.
Dövlətin rəhbərləri,
Ölkə səfirlikləri,

AZADLIĞA GEDƏN YOL

* * *

*"Qanlı Yanvar" zamanı
Axan şəhidlər qanı
Hər damla bir qərənfil-
Bürümüşdü hər yanı.*

* * *

Bilirsənmi, ay oğul,
Elə həmin o gündən
Ad gününə aparmır
Kimsə pay qərənfilədən.

Hər insan qərənfil
Bir damla qan sanırdı.
Hər məzarda qərənfil,
Bir də şəhid yatırdı.

* * *

Qərənfillər həmin gün
Yağış kimi yağırdı.
Bir vətəndaş bunları
Bax belə ağlayırdı:
Sol əlində qərənfil,
Sanki layla çalırdı.
Sağ əlində bir qələm,
Dizi üstə yazırdı:

* * *

*Yağdın damla-damla,
sən yana-yana
Canlı buludlardan
al qərənfilim!
Düzüldün xalıtək
sən xiyabana-
Hər biri bir damla,
xal, qərənfilim!*

*Bir amal yolunda
gedənlərimə,
Əbadi yaşayan
önlərimə,
Bircə sən pay oldun
Şəhidlərimə!..
Nə ağ, nə də sarı,
al qərənfilim.
Çatırmur imkanın
çöldə bitəsən...
Özün bir nəzənin
nazlı çiçəksən.
İndi ayaq altında
səpələnmişən-
Ellərin göz yaş,
lal qərənfilim.*

*Sən ana əlində
gedirsən hara,
Rəngi al qırmızı,
ey bəxti qara?!
Ana sarıldığı
soyuq məzara*

Qolunda çəlikləri,
Qarabağ əlilləri.
İnsanlar axırdı
Sel kimi **Xiyabana**:
Son anda qarışırdı
Yaranan izdihama.

* * *

Baba-nəvə gəldilər,
Çatdılar **Xiyabana**.
Sıralandı cərgələr,
Düzüldülər yan-yana.

Dəstə-dəstə keçdilər,
Dualar söylədilər.
Hər məzara qərənfil
Qoyaraq baş əydilər.
Neçə-neçə cavanlar,
Üzü nurlu qocalar,
Hətta **şagird Larisa**
Yan-yana yatırdılar.
Qara daşda simalar,
Üstündə adları var.
Bir Şəhidin yatdığı
Şəkilsiz məzar da var.
Azadlıq istəyənlər,
Canın fəda edənlər
Qərənfilədən pay alıb,
Uyuyurdu Şəhidlər.

* * *

**Tam ziyarət etdilər,
Son məzara yetdilər.
Elə bil danışırdı
Daşlardakı şəkillər...**

* * *

Abidəyə çatdılar,
Bir anlıq dayandılar.
Elə bu an **Xəzərdə**
Gəmilər fit çaldılar.

Yanan məşəl burada
Fasiləsiz yanırıdı.
Məşəlin yanmağında
Hər şey xatırlanırdı.

* * *

Bu abidə rəmzidir
Şəhidlik sevənlərə.
Təsəlli məkanıdır
Şəhid yad edənlərə.

* * *

*Bakıda bu Xiyaban
Xatırlanır hər zaman.
Bütün Bakı görsənir
Şəhidlərin yanından...*

* * *

Rəhmətlik Ulu Öndər
Qonaqları gətirər,
Həm ziyarət edərdi,
Həm də sözün deyərdi.

Göstərərdi xalqının
Günahsız qurbanların.
Anladardı bir daha
Azadlığın yollarını.
**Səfirlər bu arada
Sırayla düzülərdi.
Hamı bir-bir Babaya
Hüzürhəlxə edərdi.**

* * *

Bil ki, **Heydər babanın**
Tarixdə öz yeri var.
Onun haqq əməlləri
Qaldı bizə yadigar.

(poema)

* * *

*Qanı axıdılanlar,
Şəhid yatan bu dağın-
Əzəli boyadılar
Azərbaycan bayrağın!*
Bir tarix yaratdılar,
Yazdılar bu daşlara.
Azad bir yol açdılar
Yerində qalanlara.

* * *

Nəvə tutub babanın
Titrəyən əllərindən,
Bildirdi geniş danış
Qırğını tam əzəldən.
Bu sözləri eşidən
Baba sıxıldı həməni.
Danışmağa başladı
O dəhşətli gecədən.

* * *

*Deyirlər ki, şəhidlik
Əl çatmayan zirvədir!
Torpaq -onun uğrunda
Ölən varsa, Vətəndir!*

VI hissə
QANLI YANVAR

O gecə hamı gördü
Qanla dolu meydanı.
Orda olan insanlar
Unutmayı o anı.
O dəhşətli tankların,
Zirehli maşınların
Qarşısına çıxdılar,
Küçələrdə qalanlar.

Əli yalın insanlar,
Dalanlarda olanlar,
Əllərin qızdırmağa
Ocaq da yandırdılar.
Xalq etiraz edirdi,
Fikrini bildirirdi.
Xalqın azadlıq səsi
— æ sərfləmədi.
— æ deyirdi, ancaq
Qırılsa da bütün xalq,
Bu torpaq yağlı tik-
Azadlıq olmayacaq.
Neçə yüz min xüsusi
Qoşun da gətirdilər.
Hətta dəniz tərəfdən
Şəhərə yeritdilər.

Küçələri tutdular,
Yolları bağladılar.

Şəhəri hər tərəfdən
Tam dövrəyə aldılar.
Şəhər düşmən əliylə
Qərq oldu qaranlığa.
İnsanlar başladılar
Küçələrə axmağa.
Donduruldu mətbuat,
Səpələndi camaat.
Yaşandı küçələrdə
Təşviş dolu bir həyat.
Mətbəələr tutuldu,
Qəzet çapı dayandı.
Radio kanalları
Qara günə boyandı.
Studiyaları tutdular,
Yayımı saxladılar.
Casuslar hiylə qurub
Blokun partlatdılar.

* * *

Azadlıq istəyənlər
Bir araya gəldilər.
"Azadlıq" radiosunu
Ümid yeri seçdilər.

Çoxu ocaq başında,
Radio yanlarında,
Xəbər başlayan kimi
Cəm olurdu bir anda.
Əllərini qaldırıb
Əl-ələ tuturdular.

Sakit qulaq asaraq
Məlumat alırdılar.
Bəstəkarın nəğməsi,
Uvertüranın səsi,
"Koroğlu"nun nərəsi,
Haray səsiydi səsi!

* * *

**Üzeyir bəy bu qədər
Bəsləyib gözəl əsər!
Mənim üçün o andan
"Koroğlu"dur şah əsər!
Sanki doğurdu günəş
Çalınanda bu əsər!
Bu səsdən yetişirdi
Vətən üçün Şəhidlər!**

* * *

Mən canlı şahidiyəm
O müdhiş gecələrin.
Bu, bir sınaq anıydı
Şəhidlik sevənlərin.

*"Azadlıq" radiosunu
Nə varsa şərh edirdi.
Mirzə Xəzər dünyaya
Tez-tez xəbər verirdi.
Heç kim inanmırdı ki,
Qoşun hücum edəcək.
Dövlət öz vətəndaşın
Avtomatla biçəcək.*

* * *

*Xalq geri çəkilmədi,
Getmədi heç bir yana.
"Vətən!"; "torpaq!" deyərək
Qıydılar şirin cana.*

* * *

Təpədən dırnağacan
Silahlanmış dəstələr
Silahsız insanları
Bir anda öldürdülər.
Qoca, cavan əzdidilər,
Çoxunu gizlətdilər.
Qan içənlər cəsədin
Hamısını vermədilər!

* * *

**Məktəbli -partasında,
Alim -arabasında,
Atəslə susduruldu
Çoxu -öz komasında.**

* * *

Ağ bayraq ucalsa da,
Məhəl qoyan olmadı!
Haray-həşir qopsa da,
Ruslar buna baxmadı!
Hamı qalmışdı darda,
Yardıma maşınlarında
Yaralı daşınırdı
Güllələr yağışında.

Tanınmaz oldu şəhər-
Küçələrdə cəsədlər!
Hətta xəstəxanada
İşıq söndürdülər...
Planı əvvəlcədən
Hazırlamışdı düşmən.
Nəzarət almışdı
Şəhəri hər tərəfdən.
Hərbi generallar
Məxfi plan cızdılar.
Şəhərin mərkəzində
Qərargah yaratdılar.
İstədikləri yerdə
Başqılar apardılar.
Şəhərin cəllad kimi
Ürəyini yarıdılar.

* * *

*Allah, gör bu nə işdi,
Bu nə bəla, gəlişdi?!
Yetmiş il qardaş olan
Simasını dəyişdi!*

* * *

Əmr verdi
Bakıya gəldi
Hərbiləşdi vəziyyət,
Təhqir olundu millət.
Tapşırıqlar verildi,
Yeni plan seçildi,
Küçələrə zirehli
Texnika yeridildi.
Hər yanda qara xəbər,
Hər küçədə cəsədlər...
Millət donub qalmışdı,
Başsız qalmışdı şəhər.

* * *

Hamı kədər içində,
Al qərənfil əlində.
Meydana axırdı
Bakının kəndləri də.
Ağır idi dərdimiz,
Yox idi rəhbərimiz.
Yükün altına girdi
Allahşükür -Şeyximiz.

İş nə yerdə olduğun
O, vaxtında anladı.
Fikrini bəyan edib,
Mövqeyini saxladı.
Şeyximiz
Yazovu da danladı.
O qədər danladı ki,
Deməyə söz qalmadı.
Dedi: "Yazığımı gəlir,
Siz insan deyilsiniz!
O böyük siyasətin
Özünüz düşmənisiz!"
**Böyük bir namə yazdı,
Göndərdi Qorbaçova:
"Bil ki, sən də İnşallah,
Gedəcəksən torpağa.**
Günahsız şəhid qanı
Bu millətin qanıdır!
Bu tarixi cinayət
Sənin ayağındadır!..
**Bu namə, bir bəyanat,
Xalqının cavabıdır!
Ey əli qanlı cəllad!
Bəs vicdanın hardadır?!**

* * *

**Məlumdur niyyətiniz,
Dünya bilir kimsiniz!
Tək bizə yox, çoxuna
Cəllad kəsilmisiniz!.."**

* * *

Düşmən hey çalışırdı
Şeyxi də aldatmağa.
Ona imkan yaradıb
Çəkirdilər qabağa.
İslamçılıq sözünü
Ataraq ortalığa
İstədilər bu yolla
Həqiqəti danmağa...
Basqı, tutqu, həbslər-
At oynatdı düşmənlər.
Nə qədər işgəncələr-
Xalq dözdü sona qədər.
Çox çalışdı hiyləgər,
Nələr etmədi, nələr?
Yaralılar bir yana,
Bəs bu qədər **Şəhidlər?!**
-Şeyx rusun hiyləsini
Əvvəlcədən bilirdi.

(Davamı 16-cı səhifədə)

AZADLIĞA GEDƏN YOL

(poema)

(Əvvəli 12-ci səhifədə)

Rədd edib təklifləri,
Çox sərt cavab verirdi.
Kəskin nifrət, qəzəblə
Şərt kəsdi düşmən ilə.
Dedilər: -Şərti söylə!
Dedi: -Budur məsələ:
Qan tökən sizinkidir!
Ölənələr bizimkidir!
Cinayət sizinkidir!
Şəhidlər bizimkidir!
Bilirsiz nə gündəyik?!
Biz matəm içindəyik!
Günahsız şəhidləri
Torpağa verməliyik!
Sizlə budur şərtimiz:
Ya çıxıb getməlisiz,
Ya da dediklərimə
Tam əməl etməlisiz!
Bir dənə də əsgərin
Bizə yaxın gəlməsin!
Qırx gün matəm olacaq,
Gözə də görünməsin!

*-Elin din adamları,
Ziyalı insanları
Gəldi Şeyxin yanına,
Dayaq oldular ona.*

Bu izdihamda nələr,
Göz yaşları nə qədər!

Milyonların əlində
Ancaq al qərənfillər.
Bu matəmin kədəri
Bürümüşdü səhəri.
Yola salırdı hamı
Günahsız Şəhidləri.
Ağsaqqallar birlikdə
Dağüstü parka gəldi.
Hamı bir nəfər kimi
Bax, bu yeri bəyəndi.
Məzarlığa baxdılar,
Birgə qərarlaşdılar.

Hamı gəldi meydana,
Bir yerə yığışdılar.
Tabutlar gətirildi
Azadlıq meydanına.
Al qərənfil səpildi
Hər Şəhidin yoluna.
Düzüldü cənazələr
Bir-birinin yanına.
Dualar söylədilər
Şəhidlərin ruhuna.

Şeyx özü də ağladı,
Nitqi yarıda qaldı.
Göz yaşları içində
Fikrini tamamladı...

**Qəlbi qana boyandı
Torpağın da, daşın da.
Şəhidlik bir zirvədir,
Fərqi yoxdur yaşın da!**

* * *

Kimsə deyən olmadı,
Mənə dəymədi güllə.
Çünki hamı dayandı,
Üz-üzəydi ölümlə.
Tabutlar qaldırıldı,
Karvan yola salındı.
Birbaşa cənazələr
Bax, buraya daşındı.
Azadlıq meydanından
Dağüstü parka qədər.
Bir kimsə ayrılmadan
Gəldilər bura qədər...

* * *

**Dəfn olundu Şəhidlər
Bu gördüyün zirvədə.
Şəhid yazan bu tarix
Unudulmaz heç vədə.**

**Şəhidlər basdırıldı,
Torpağa tapşırıldı.
Şəhidlər Xiyabani
Burada yaradıldı.**

* * *

**Qanlı Yanvar zamanı
Axan şəhidlər qanı
Azadlığa çıxardı
O qan Azərbaycanı!..**

Epiloq

Neçə nəgmə yarandı
Anaların dilində,
Heykəllər sıralandı
Heykəltəraş əlində!

Çox şairlər yazdılar,
Əsərlər yaratdılar,
Hətta əsərlərinə
Göz yaşları da qatdılar!
O vaxtdan qərənfilə
"Şəhid" adı verdilər.
Elə becərdilər ki,
Yanvar ayı dərdilər.
İlin yanvar ayında,
Fərqli naxış sayında
Gül xalçalar toxundu,
Hər Şəhidin yanında.

Qərənfiledən ilmələr,
Hər ilmədə bax nələr...
Bu qədər al qərənfil
Hər yanı bəzədilər.
İlk dəfə şəkil çəkən
Ən balaca körpələr
Albomunu açarkən
Al qərənfil çəkdilər.

* * *

Ey Şəhidim, yenə sən
Bu gün ürəklərdəsən!
Ötsə zaman, min illər,
Hər vədə bizimləsən!
Gah ölkə oldu al-qan,
Bölünərkən üzüldün!
Bəzən adın oldu can,
Xiyabana düzüldün!

* * *

**Torpağın oldu al-qan,
Artdı məzar daşların!**

**Sanki azad oldu can,
Axdı sevinc yaşların!
Ey canlı Azərbaycan!
Ey şanlı Azərbaycan!..**

Son...

° ° E

Ey oxucum yəqin et,
Tarixi sən yazmısan.
Tarixin zor kökündə
Oyunu yazmamısan.
Müstəqil bu gedişdə
Xalq şahidi olmusan.
Yalan yoxdu bu işdə
Bəlkə əl də atmısan.
Əsər rəngli tablodur,
Rəngləri tam qarışıq.
Bu:-Azadlıq yoludur,
Sonu da bir nur, işıq.
Günahkarla, sərsəmi
Zaman islah edəcək.
Tək-tək mücahidləri
Cənnət özü seçəcək.
Hələ ki, məlum deyil,
Zurnanı kim çalacaq.
Ən mükəmməl əsəri
Zaman özü yazacaq.

* * *

Deyimlərdə siz bunu
Hər an yaşadarsınız.
Mən canlı şahidiyəm,
Yazdım, oxuyasınız!..

11.02.1974-10.07.2019